

Junta es nomena una comissió de propaganda i d'arbitrament de recursos.

I després, el temps anirà dient que cal fer; el que convé, és que l'espurna inspiradora que provoca, amb la creació de la sala de cirurgia l'evolució de l'Hospital vers el sentit modern d'una Casa de Salut en la que hi cap tothom, no es deixi apagar; que l'amor a l'històrica casa mantingui el foc que ha de portar-la a enriquir la seva tradició amb noves gestes en consonància amb l'època de renovació que avui vivim.

* *

Quan vaig llegir a EMPORDA FEDERAL que Figueres projectava un homenatge a Ernest Vila Moreno vaig tenir una fonda alegria.

L'homenatge és merescut; el que l'Ernest ha fet a l'Hospital ho ha fet també en cada casa; l'Ernest és una font de cordialitat. El malalt que rep les seves atencions, més que remeis espera del visitador el cabdal de simpatia i de llum que escampa la seva persona.

L'Ernest Vila és metge per sentiment; no sols dona remeis al cos sinó a l'ànima; el malalt deprimat es sent confortat quan ha sortit l'Ernest de la seva casa. Fa tasca apostòlica; dona trossos d'ell mateix com a medicina; i així la seva salut n'ha sofert, car ha donat força més del que ha rebut.

Quan els Estats Units hi hagué la

Guerra de Cessació, el poeta Walt Whitman volgué contribuir a la guerra contra l'esclavitud i no trobà altra manera millor que anar a confortar els ferits en els hospitals.

Es preparava durant dos o tres dies, es concentrava, amagatzemava bon humor, recollia tot ço que creia podia fer pleiar als malalts, coses fúils quasi sempre car no era ric, i amb un cabaç a la mà, l'alegria als ulls i el somriure als llavis entrava en les sales dels hospitals i a l'entrar ell, l'ànim dels malalts es sentia reconfortat.

A un li donava un segell, a l'altre cigarretes, al altre li escrivia una caria per a la família o per a la promesa, a l'altre li feia una llarga companyia. A l'entrar Whalt planava per les sales de sofriment un ambient de serenor i un raig d'optimisme, i quan es retirava, esgotat per tantes energies escampades, els malalts li cridaven. Whalt tornat! L'Ernest és també un poeta que sembla alegries, infon optimisme, dona serenitat als malalts abaluts. Agraïm-li tots aquesta pietosa i bella tasca que per tot altre seria difícil i per ell, generós com és, resulta més aviat natural i senzilla.

Que al menys un dia rebí de tots nosaltres una corrent de reconeixença que li infongui ànims per a continuar la seva misericordiosa tasca.

J. Cusi.

Masnou, 15 abril 1933.

prodigar merescudes lloances. Més, per un imperatiu de consciència no puc menys que recordar als meus conciutadans, que el nom del Dr. Vila, és un nom d'un benèmerit figuerenc a qui la ciutat deu un pregon agraïment per la seva hermosa obra a favor del desvalgut.

I no es solament dins la sala d'operar on fa la seva obra meritòria i humanitària el Dr. Vila i el seu digníssim company el Dr. Junyer. Es cada dia i cada hora que la practiquen, assistint al lesionat figuerenc o transeunt que ho necessita, i visitan al pobrissó que es presenta a demanar el seu consell, sostinguent de fet, un dispensari públic, sense ocasionar cap despesa a la Ciutat i ben poqués a la Junta de l'Hospital, ajudats per un apotecari generós que no mira prim en qué li gastin una gassa més a menys.

Podria en altres aspectes, omplir moltes quartel les, explicant el funcionament de la sala d'operacions i llur sosteniment mitjançant un regíme d'autonomia que permet cobrir les despeses que ocasiona i àdhuc fer-hi constants millores; podria detallar les normes liberals establertes que permeten la seva utilització per qualsevol cirurgia de dintre o fora de Figueres; glosar els molt confortables i higienics departaments de cirurgia per a malalts pobres que ostenten molt justament el nom dels generosos ciutadans que varen oportar els cabals necessaris per a la seva construcció, podria parlar de les habitacions que s'utilitzen per als malalts de pagament i de la imperiosa necessitat del seu millorament, que per fortuna, podrà portar-se en breu a bon terme, gràcies a la generositat d'unes ànimes pietoses que aspiren a veure completada en tot l'edifici, la gran obra de renovació i sanejament ja realitzada en els locals destinats a malalts de medicina per a homes i per a dones, gràcies a l'altruisme dels ciutadans figuerencs que mitjançant subscripció voluntària hi aportaren els mitjants necessaris. D'altres coses podria parlar, molt interessants, però que considero en l'actual moment fora de lloc i que poden esperar una major oportunitat.

La diada d'avui, deu ésser destinada exclusivament a testimoniar la gratitud de tot un poble, vers l'home que ha posat el seu talent poderós, i les seves energies totes, al servei del desgraciat, del que pateix, del necessitat de consol, a qual diada s'hi afegeixen, per la seva major consagració, els representants de la ciència mèdica de les comarques empordaneses que han volgut homenatjar el seu company, en agraïment a l'ajut sempre desinteressat i al consell sempre anical, que a tothora en ell han trobat. En la festa d'avui, hi prenen part tots els humils que han trobat en Don Ernest, el metge altruista que ha atenuat sempre les seves misèries físiques i no poques vegades les materials.

En aquesta diada solemne, nosaltres posem punt a aquestes divagadores disquisicions per a sumar-nos a l'alegria general, que sentin des del fons del nostre cor, que admira de debó l'obra portada a terme per el Dr. Vila perquè de debó la reconeixem.

A. VENTURA GENÍS

Heu vist les sales curulles del nostre Hospital?

Sabeu el nombre d'operacions que s'hi porten a terme?

Coneixeu les cures que s'hi fan al seu Dispensari gratuït?

Si ho veiessiu, si ho sabessiu i si ho coneguessiu no deixariu de fer setmanalment una almoïna al nostre Hospital.

Del nostre Hospital

Com en un jardí les plantes, així la Beneficència ha florit en la Ciutat nostra matifçant amb la seva varietat el seu sentiment benèfic.

En aquest acte d'homenatge al doctor Ernest Vila Moreno, no parlarem una a una de les diferents obres benèfiques - totes elles grans - recixides a Figueres des de mig segle passat ençà, ni intentarem tampoc posar en relleu ni glosar l'obra porrada a cap per l'homenatjat en el *Departament Salleras* (Sala d'operacions i sales destinades a malalts de Cirurgia); per aquest afer ha d'ésser un tècnic - ens limitarem únicament a fer un petit recull de dades referent a n'aquell *Magnum opus charitatis* gravat en el frontispici del més vetust dels centres benèfics, camp d'experimentació i centre de les activitats inesgotables del doctor Vila.

Fundació de l'Hospital

L'Hospital (*Institució*) data del començament del segle XIV. Fou feta per Bernat Jaume i Gazenda sa muller, de bona memòria, veïns de Figueres. L'escriptura de fundació s'otorgà en el Monestir de Santa Maria del lloc de Vilabertran, en les kalendes del mes de juliol (*1.ª de juliol*) de 1313. Fou acceptada per Guillem, Bisbe de Girona i Jaume II d'Aragó, fill de Pere III ambdós allí presents. Demanarem poder servir ells mateixos els malalts durant el rest de la seva vida, vestint hàbit amb una creu vermella.

Emplaçament de l'Hospital

Segons dades autoritzades, l'emplaçament primitiu de l'Hospital, fou en el carrer de La Junquera, al costat de l'Església de Sant Sebastià. Del seu funcionament durant els dos segles i mig en aquell lloc on s'exercí la caritat vers els pobres malalts no se'n troba rastre. Els llibres hauran desaparegut en les diferents guerres amb França que han açotat nostre Empordà, o tal volta la documentació, com tanta d'altra, es trobaria a l'Arxiu Nacional a París.

En el segle XVII, 28 gener de 1608, *Ursula de Vilanova* feu donació del terreny que avui ocupa l'Hospital i horta al costat de l'Església de Sant Baldri i Sant Llätzer. No hi ha dubte que Ursula de Vilanova aixecaria l'actual edifici de l'Hospital, per quant els seus passats havien construït l'Església de Sant Baldri. A més, en 18 juny de 1636, en l'última voluntat disposava: «*Gravo a dit mon hereu i successor baix escrit, el fer gravar o pintar l'escut de les mies armes amb unió de les de Vilanova, en l'Iglésia de dit Hospital Nou i en l'aposeno que jo m'he reservat en dit Hospital, ço es, sobre la porta a l'entrar a ell*». Això no vol dir que la Casa Vilanova hagués construït l'Hospital, tal com és avui, la seva configuració variada ens ho demostra.

En 1717, Francesc Barris, pastor que morí en l'Hospital, deixà tots els seus béns per a fer una escala de pedra picada amb el seu passamà també de pedra, dient que la feia *per montar més fàcilment els malalts a dalt*.

L'ala que serveix avui per habitacions de pagament - de construcció moderna - fou edificada sobre el terreny que serví per molt temps de cementiri de l'Hospital. Les partides de defunció des de 1740 a 1790 fan referència a a aquest cementiri, i, encara avui per poc que s'excavi, es troben resfos en els jardins adjacents.

El nostre hospital i l'obra del Dr. Vila

No obstant i ésser una de les característiques de la nostra petita i estimada Figueres, el viure com si diguéssim en *família*, no passant per a ningú desconegut ni el més petit afer de la vida ciutadana, és el cert que en el que ja referència al nostre Hospital, al menys fins ara, hi ha hagut, per part de tothom, un quasi absolut desconeixement de la interna obra humanitària que dintre les seves parets s'hi desenrotlla.

No una, sinó moltes vegades hem sentit de boca de ciutadans que per un o altre motiu han tingut ocasió de poder fer-se'n càrrec, paraules elogioses, d'admiració i de sorpresa per al que era per a ells totalment ignorat, o que tenien, tot el més, una idea confusa i migrada de l'acció benefactora de l'esmentat establiment benèfic.

I això no té res d'estranyar, puix la vida d'aquest ha sigut durant molts anys d'una simplicitat i quietisme extraordinari. El seu caràcter purament local i les seves migrades rendes, feia que s'hi acollissin, més que ciutadans afectes de malaltia aguda, uns quants vellets d'un i altre sexe, figuerencs o residents a Figueres, que més que medicines necessitaven un bon repós, i una nutritiva alimentació.

I així dintre aquest ambient de calma s'anava desenrotllant la vida hospitalària de la ciutat, des de la seva fundació, i la feina dels metges encarregats de l'assistència del malalt, era, en general, sempre la mateixa.

Tan sols quan s'esdevenia algun fet que trencava aquest tranquil ritme a conseqüència d'algun accident fortuït, es feia sentir la veu dels metges i àdhuc d'alguna autoritat o ciutadà, planyent-se de què, donada la relativa importància de la nostra ciutat, no disposés aquesta de mitjans suficients per atendre el malalt traumatitzat en la forma que el temps modern imposava; però... passava el cas, les veus s'apagaven, i les aigües un moment remogudes, tornaven a adquirir la seva placidesa i quietud acostumades.

I és que no havia arribat encara, l'hora de la modernització del nostre Hospital; però aquesta hora devia ferçosament arribar en quan l'ambient fós suficientment propici, i llavors, com passa sempre amb tota obra

humana, sortirien el cervell i el braç executors.

Així devia ésser, i així fou. Fa prop de vint anys, una Junta benèmerita, amb clara visió del pervindre, instal·là una sala d'operacions, i la nodreix dels aparells necessaris per a el seu bon funcionament, i com per miracle, es troba amb dos metges-directors, joves, ardits, aimants de la seva professió, intel·ligents i altruistes, i l'obra comença, s'aferma, s'extén, fins assolir proporcions insospitades.

Ja no són únicament els traumatitzats els que reben assistència acurada; ho són també els que necessiten ésser objecte d'una ràpida intervenció per a salvar la seva vida, condemnats, abans, a una segura mort en la majoria dels casos per les dificultats que ofería el seu trasllat a un centre apropiat, amb pèrdua d'unes hores precioses, i amb dispendis moltes vegades superiors a les seves possibilitats; ho són també, totes les desgraciades víctimes d'algunes de les, per dissort massa nombroses, malures que fan indispensable la intervenció cruenta del cirurgià, i, tot això, que uns anys enrera hauria semblat un somni, és avui una preciosa realitat que enalteix en gran manera al nostre Hospital, a la nostra ciutat, i honorarà als seus Directors científics, i hom veu la més excelsa encarnació d'aquesta magnífica obra en la persona del Dr. Ernest Vila, l'home savi, l'home tot voluntat, l'home enamorat de la seva professió, que constantment estudia, que sempre investiga, que acut als hospitals on hi actuen les més altes figures de la cirurgia, per tal d'adquirir cada dia més coneixements, i aixamplar més cada dia la seva esfera d'acció, endintzant-se amb pas segur i amb ple coneixement del terreny que trepitja, dintre el camp de la més alta cirurgia, practicant el seu art amb la fe del creient, amb la aritat del cristià, amb l'abnegació de l'il·luminat per un sant ideal.

La meua modesta intervenció en la santa casa posa un fre a la meua ploma i em priva de extendrem en consideracions demostratives de la tasca eminent, de l'obra humanitària per excel·lència que allí es practica, i m'obliga a ésser escàs en